

Historická prostorová data ve vzdělání a praxi

Marie Novotná
novotnam@kge.zcu.cz

Case type — Wohnungs-Nr. Für die Angabe der im Falle von mehreren Wohnungen bestimmten Reihenfolge		Příjmení (jméno rodinné) Zůname (Familienname)	Jméno (Křestní) Vorname (Taufname)	Příbuzenský súžij poměr k majitelu bytu (všl podléhá k příslušnosti domácnosti) Verwandtschafts- oder sonstiges Verhältnis zum Wohnungseigentümer (bei Altermiete zum Haus- besitzverwalter)	Pohlík, zda mužská či ženská Geschlecht, ob männlich oder weiblich	Rodný stav, zda 1. svobodný -č., 2. ženatý, vdavá, 3. ovdovělý -á, 4. sňatek roz- vedený -á uch rozvedený -á Familienstand, ob 1. ledig, 2. verheiratet, 3. verwitwet, 4. scheidung oder getrennt	Rodný den, měsíc a rok (naroden -a) Geboren am	Rodisko: a) Rodná obec b) Soudní okres c) Země Geburtsort: a) Geburts- gemeinde b) Gerichtsbezirk c) Land	Státní příslušnost le Donorsität oder * Staatsort c) * Země státní příslušnost Heimatsangehörigkeit (a) Heimatsgemeinde (b) Gerichtsbezirk (c) Land Staatsangehörigkeit	
1a	1b	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1		Susob	Marie							
2		Susobova	Marie							

Historická prostorová data ve vzdělání a praxi

1. Zdroj informací pro poznání:

- jednoduché zpracování – prohlížení, čtení

2. Zdroj pro získávání dovedností práce s různými programy:

- GIS, tabulkový kalkulátor

3. Možnost samostatného výzkumu:

- hledání odpovědí na položené otázky

Zdroje dat pro poznání místního regionu

- Staré mapy
- Staré letecké snímky
- Historická sčítání lidu
- Matriky
- Kroniky
- Veduty

Sledování vývoje regionu nebo výseku krajiny

Lze využít mapy středního měřítka

- Müllerova mapa – <http://oldmaps.geolab.cz/>
- I. vojenské mapování - <http://oldmaps.geolab.cz/>
- II. vojenské mapování - <http://oldmaps.geolab.cz/>
- III. vojenské mapování (Topografické sekce 1:25 000 třetího vojenského mapování) - <http://geoportal.cuzk.cz/>

Müllerova mapa (1720)

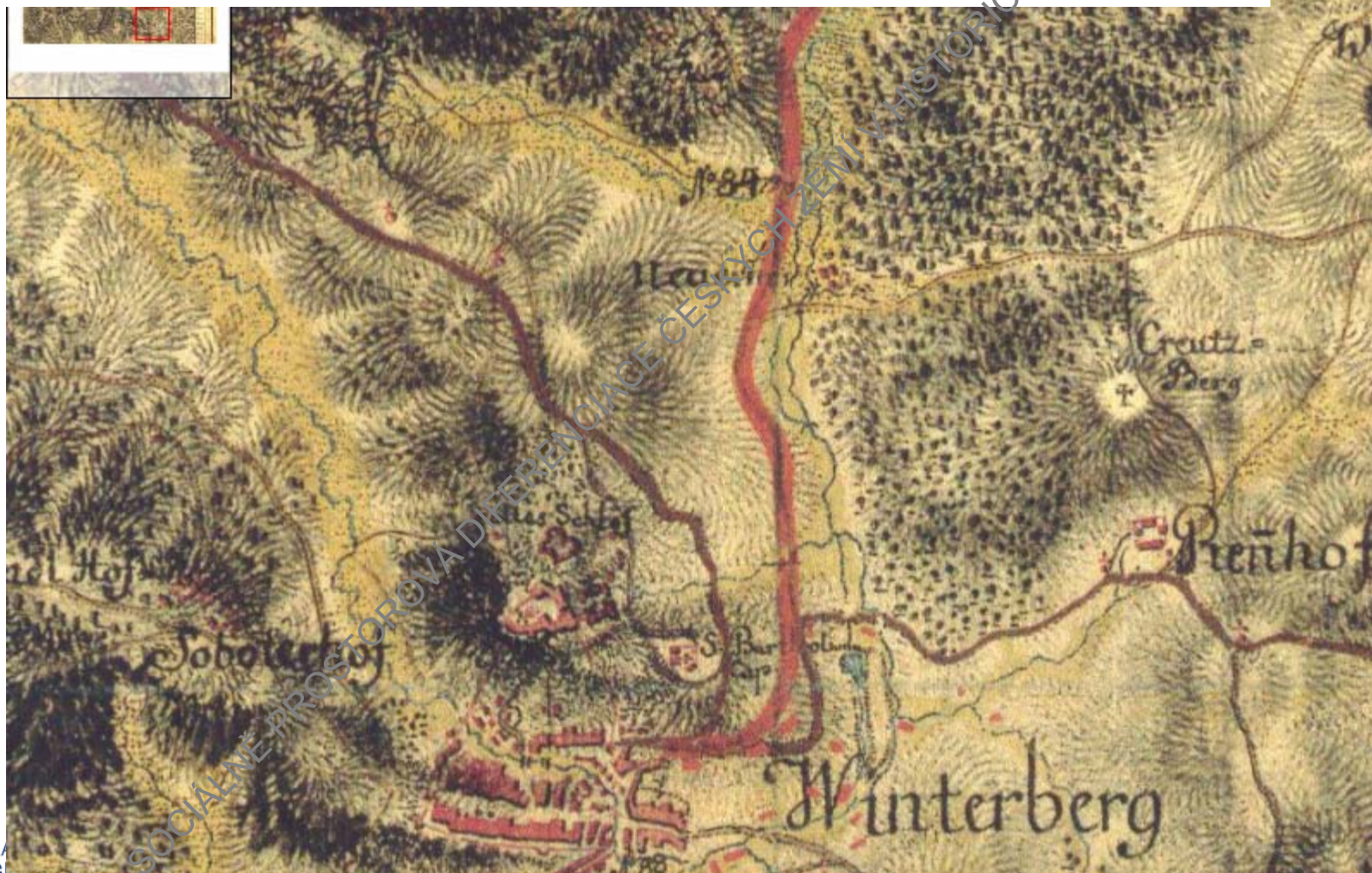
Analyzování sídelní struktury

I. vojenské mapování (1764-1768 a 1780-1783)

Analyzování sídelní struktury i silniční sítě

II. vojenské mapování (1836-1852)

Analyzování sídelní struktury i silniční sítě

III. vojenské mapování (první 1877-1880 Čechy) 1:75 000

III. vojenské mapování 1:25 000

Mapy II. a III. vojenské mapování

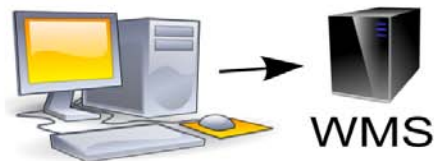
Jsou na mapových portálech a umožňují

- rychlé získání informací (většinou vyhledávání a prohlédávání založené na textu)
- měření
- další speciální funkce
- načtení do své mapové aplikace – spojení s vlastními daty

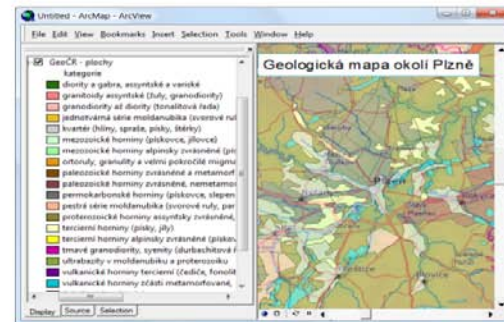
NAJDI!

PŘIPOJ

PRACUJ

Sítové služby

Geoportál ČÚZK
přístup k mapovým produktům a službám resortu

Česky English

Přihlášení do aplikací

Vítejte

Aplikace

Datové sady

Sítové služby

INSPIRE

Vyhledávací

Prohlížeč

Stahovací

Transformační

Internetový obchod

CZEPOS

Nyní jste zde: S

Prohlížeč služby - WMS

Prohlížeč služby - WMTS

Prohlížeč služby pro harmonizované datové sady INSPIRE

Služby Esri ArcGIS Server

Geopo

Služící sítové služby resortu ČÚZK :

- **vyhledávací**, umožňující vyhledání souborů prostorových dat a služeb na základě metadat a umožňující zobrazení obsahu metadat.
- **prohlížeč**, umožňující zobrazit, procházet, přiblížit/oddálit, posouvat nebo překrývat zobrazitelné soubory prostorových dat
- **stahovací**, umožňující stažení úplných souborů prostorových dat
- **transformační**, umožňující transformace souřadnic.
- **Internetový obchod**, tj. SOAP webové rozhraní Internetového obchodu s produkty resortu
- **Služby České sítě permanentních stanic GNSS pro určování polohy (CZEPOS)** umožňující uživatelům příjemců GNSS (globální navigační satelitní systémy) výrazné zpřesnění určované pozice na celém území ČR.

Poslední aktualizace: 29.9.2014 15:57:18

Autor: 95

Novinky o sítových službách

09.02.2015

Aktualizovaná data ortofota ČR
V rozsahu 1/2 ČR východní poloviny území - byl aktualizován produkt Ortofoto ČR. Data byla zpracována z leteckého snímkování v roce 2014 (přesné datum pořízení snímku pro jednotlivé mapové listy viz aplikace [Stav aktualizace](#)).

[Více](#)

Archiv aktualit

Sledování vývoje sídla nebo malého výseku krajiny

Mapy velkého měřítka

- Císařské povinné otisky stabilního katastru 1:2 880
<http://geoportal.cuzk.cz/>
- První vydání Státní mapy 1:5 000 odvozené
<http://geoportal.cuzk.cz/> (méně přesná)
- Letecké snímky z 40. až 50. let 20. století
<http://geoportal.cuzk.cz/>

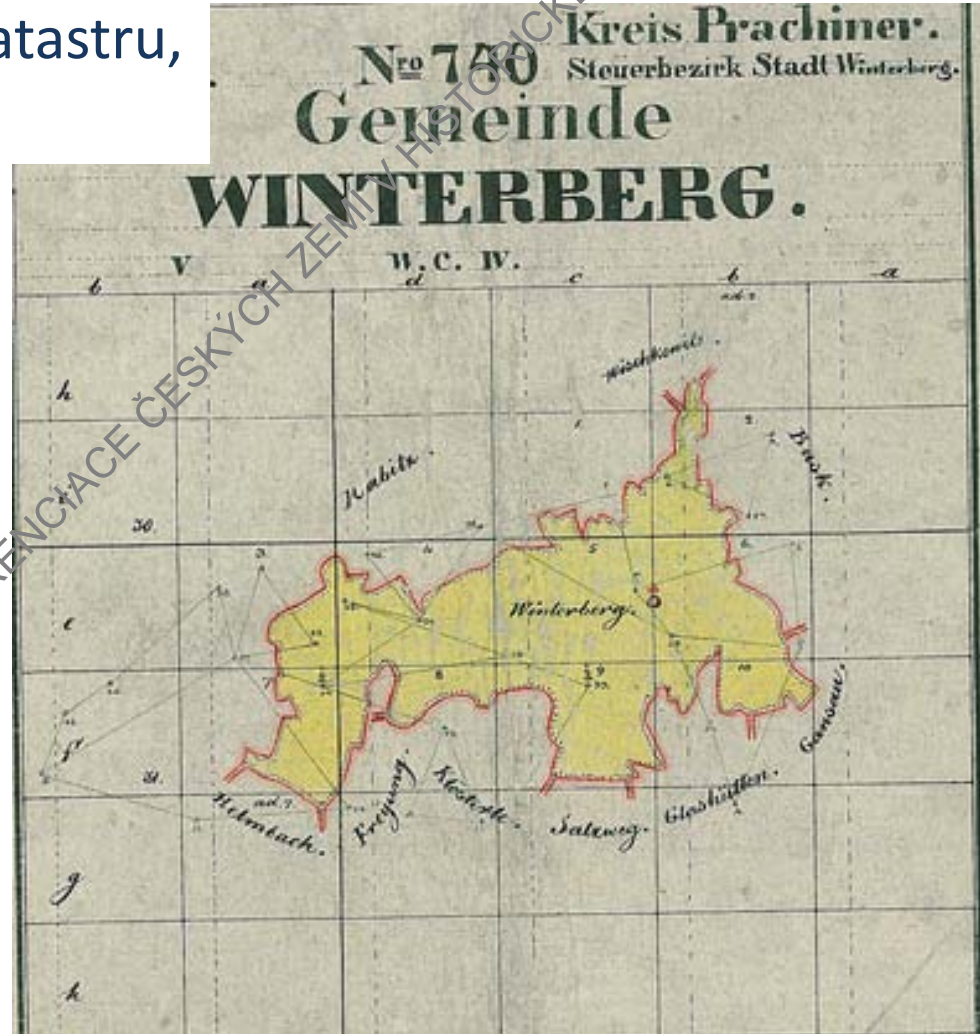
Císařské povinné otisky stabilního katastru 1:2 880

Podrobný pohled na sídlo nebo krajinu v první polovině 19. století

Císařské povinné otisky stabilního katastru 1:2 880

Ostrůvkovitá mapa jednoho katastru,
rozdělená do listů

Císařské povinné otisky stabilního katastru 1:2 880

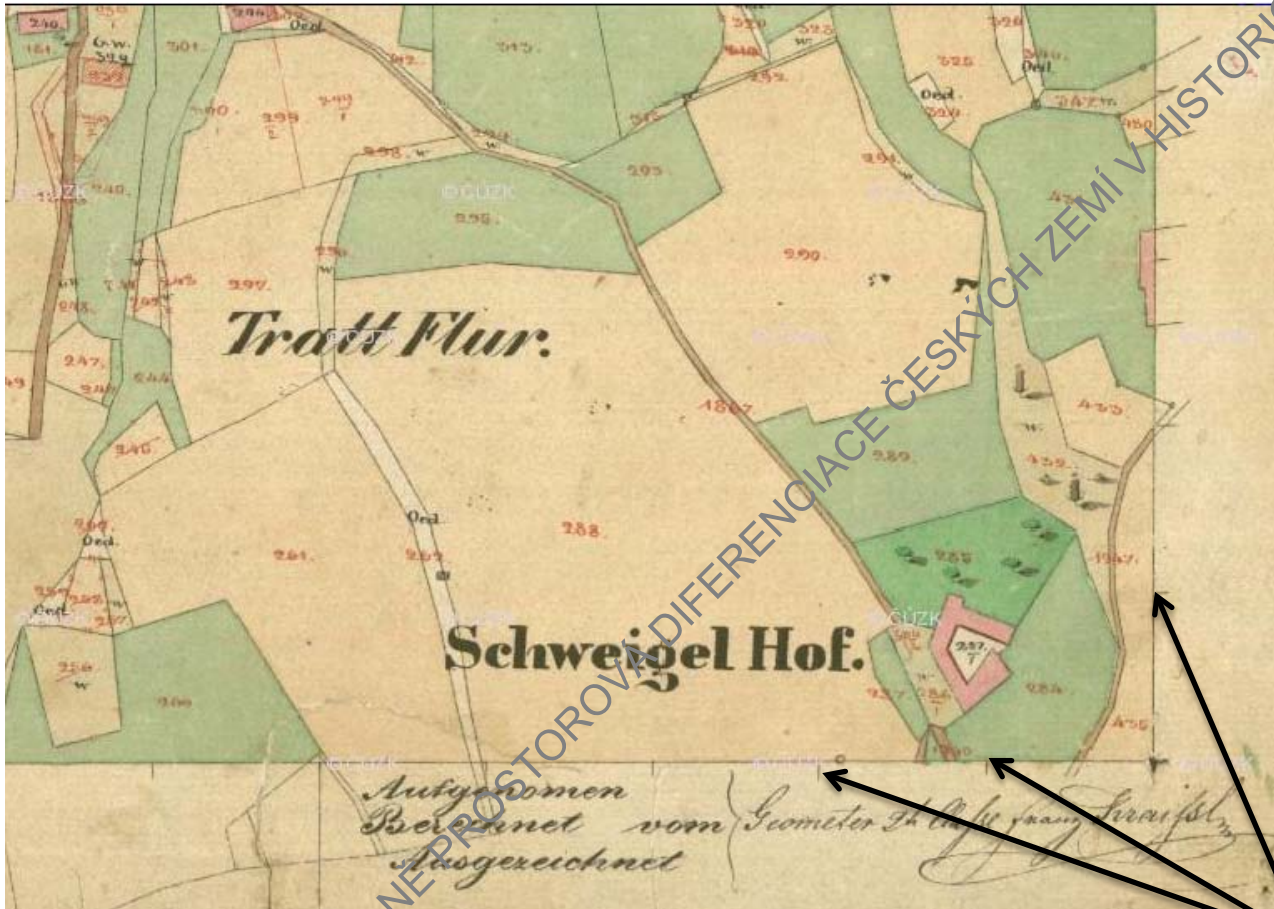
Čechy - 8588-1 Vimperk - původně Winterberg - mapováno 1837, stav: úplné - Výkaz ploch:

Zdroj: ČÚZK 2015

Většina map je na více mapových listech

Císařské povinné otisky stabilního katastru 1:2 880

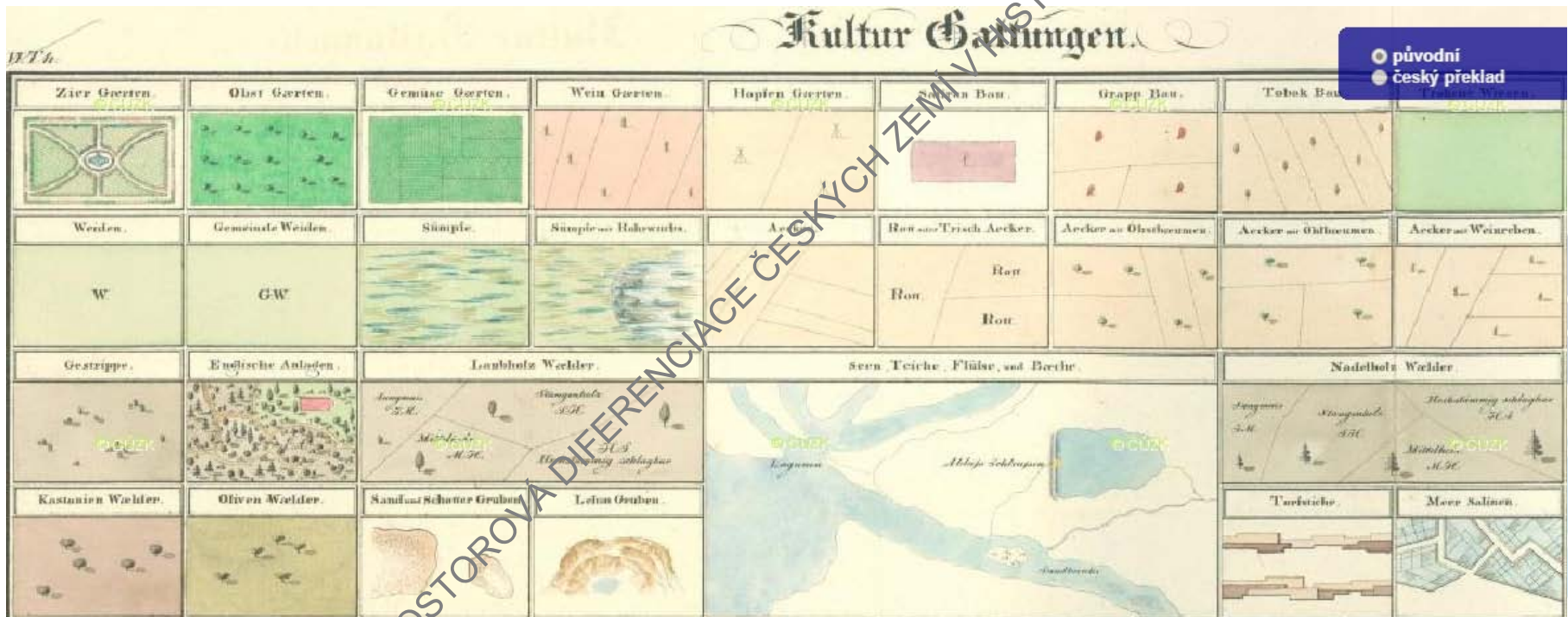

Listy lze spojit

Zdroj: ČÚZK 2015

Císařské povinné otisky stabilního katastru 1:2 880 - legenda

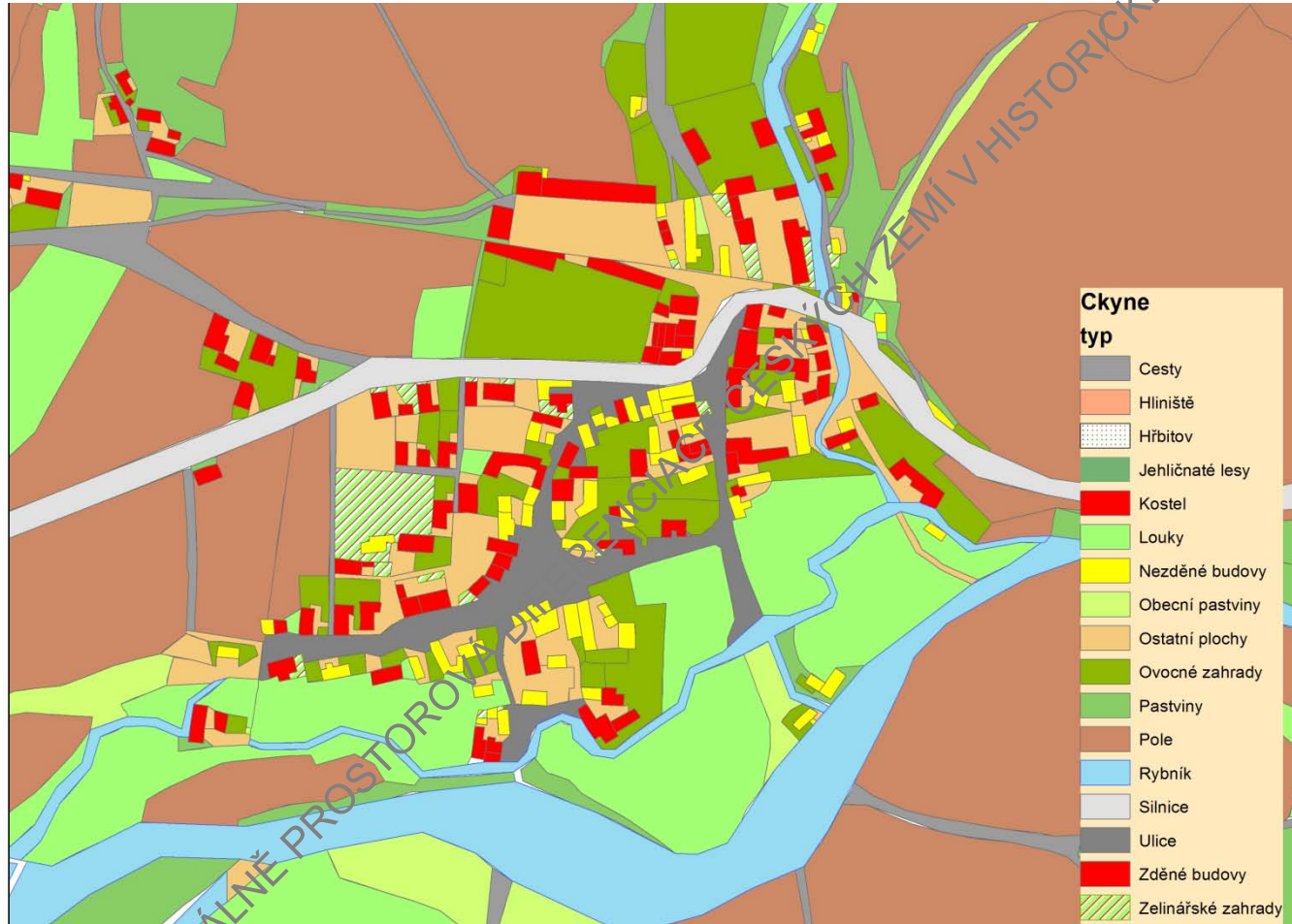
Zdroj: ČÚZK 2015

Císařské povinné otisky stabilního katastru 1:2 880

- Mapy lze získat v Archivu na Českém úřadu zeměměřickém a katastrálním
- Je možné je objednat přes geoportal <http://geoportal.cuzk.cz/>
- mapy nejsou georeferencované – jsou to obrázky

Zpracování mapy stabilního katastru, vrstva ve vektorovém tvaru

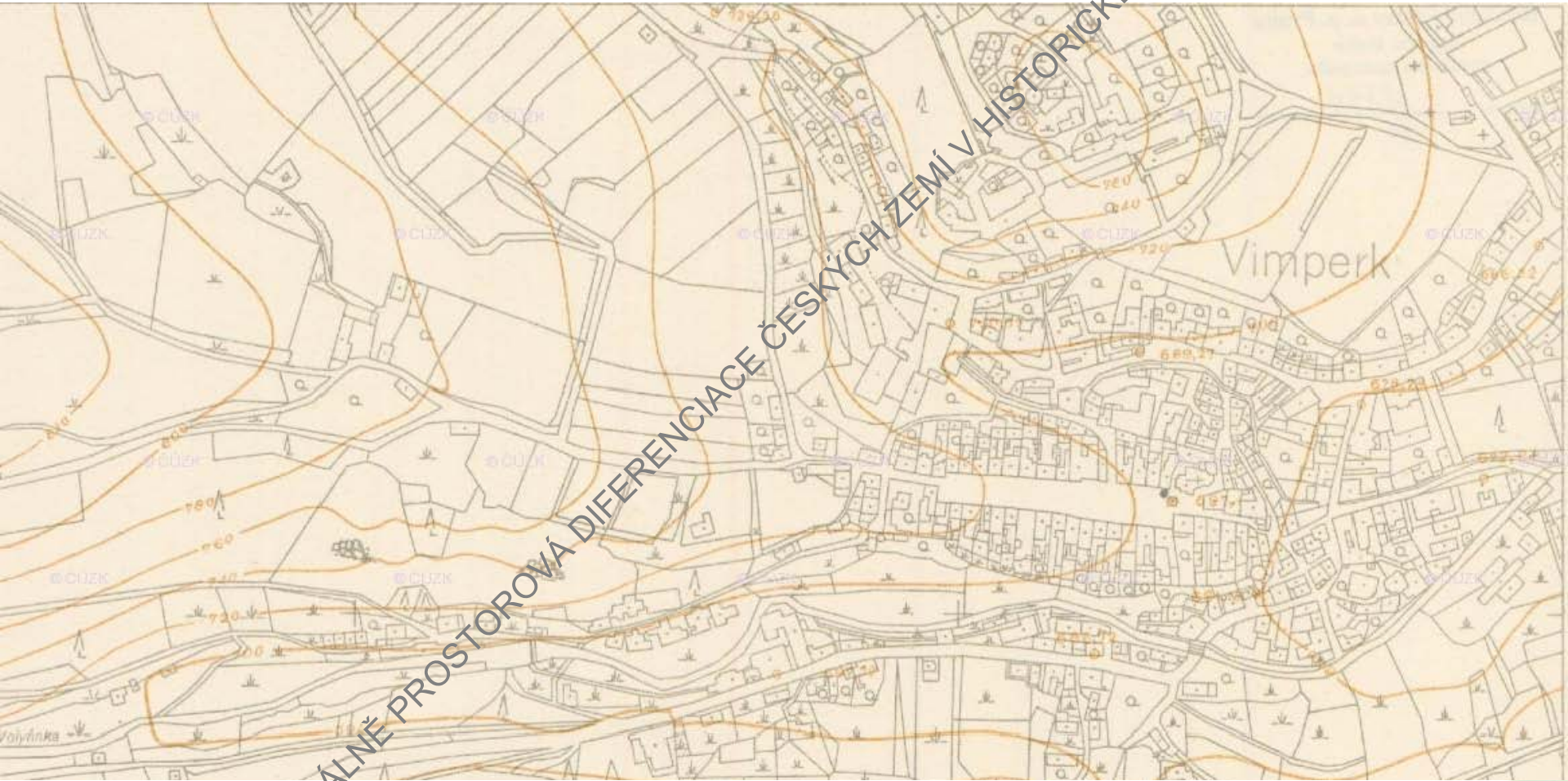
Zpracování mapy stabilního katastru, výpočet ploch

Sum_Output

	OID	typ	Count typ	Sum F AREA
▶	0	Cesty	34	74553,574193
	1	Hlíniště	1	3876,034298
	2	Hřbitov	1	1605,00099
	3	Jehličnaté lesy	8	554318,166164
	4	Kostel		237,737541
	5	Louky	71	614923,131299
	6	Nezděné budovy	79	7704,654986
	7	Obecní pastviny	21	292231,192862
	8	Ostatní plochy	85	27423,387452
	9	Ovocné zahrady	63	38372,558451
	10	Pastviny	95	327047,48469
	11	Pole	101	2996115,55142
	12	Rybník	2	2982,187912
	13	Řeka	6	62776,085264
	14	Silnice	1	37744,733165
	15	Ulice	1	10935,003996
	16	Zděné budovy	113	17522,921753
	17	Zelinařské zahrady	22	4275,531987

První vydání Státní mapy 1:5 000 odvozené

Letecké snímky

- První letecké snímkování (1947 – 1955)

<http://geoportal.gov.cz>

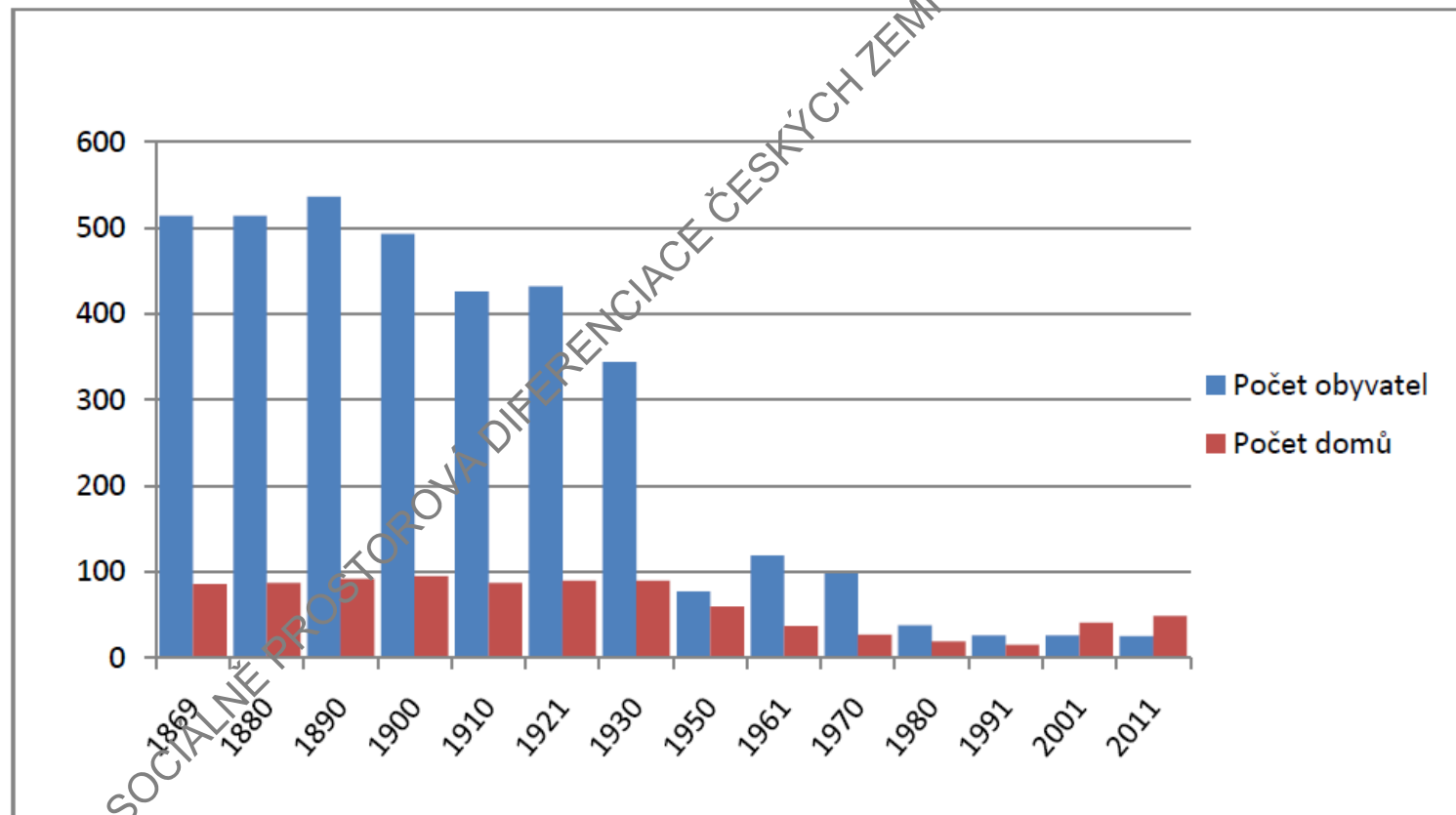

Historické sčítání lidu

Základní výsledky sčítání jsou v Historickém lexikonu

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvatel a domů v Rabštejně v letech 1869-2011

Historické sčítání lidu

Zpracované sčítací listy ze Sčítání lidu 1869, 1880, 1890, 1900, 1910, 1921 jsou dostupné v oblastních archívech

Císlo bytu – Wohnungs-Nr. Rad. v. číslo osoby v domě přítomná Für die Zähl der in Hause anwesenden Personen		Příjmení (jméno rodinné) Zuname (Familienname)	Jméno (křestní) Vorname (Taufname)	Příbuzenský nebo jiný poměr k majiteli bytu (při podnájmu k přednostovi domácnosti) Verwandschafts- oder sonstiges Verhältnis zum Wohnungsinhaber (bei Afiermiete zum Haushal- tungsvorstande)	Pohlaví, zda mužské či ženské Geschlecht männlich oder weiblich	Rodinný stav, zda 1. svobodný -á, 2. ženatý, vydaná, 3. ovdovělý -á, 4. sňatek roz- puštěný -á nebo rozloučený -á Familienstand, ob 1. ledig, 2. verheiratet, 3. verwitwet, 4. gerichtlich ge- schieden oder getrennt	Rodný den, měsíc a rok (narozen -a) Geboren am	Rodiště: a) Rodná obec b) Soudní okres c) Země Geburtsort: a) Geburts- gemeinde b) Gerichtsbezirk c) Land	04. kdy bydlí zapsaná osoba v domě? Seit wann wohnt die Person in der Wohnung?	Domovská příslušnost (a) Domovská obec b) Soudní okres c) Země aneb státní příslušnost Heimatzuständigkeit (a) Heimatgemeinde b) Gerichtsbezirk c) Land) oder Staatsangehörigkeit
1a	1b	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	1	Sorko	Marie	manželka	ženské	vdána	26. 11. 81	1. Lipovec b) Lipovec c) Hb5	od narození	a) Lipovec b) Lipovec c) Lipovec
2	1	Sorko	Marie	manželka	ženské	vdána	27. 11. 81	a) Lipovec b) Lipovec c) Lipovec	od narození	a) Lipovec b) Lipovec c) Lipovec

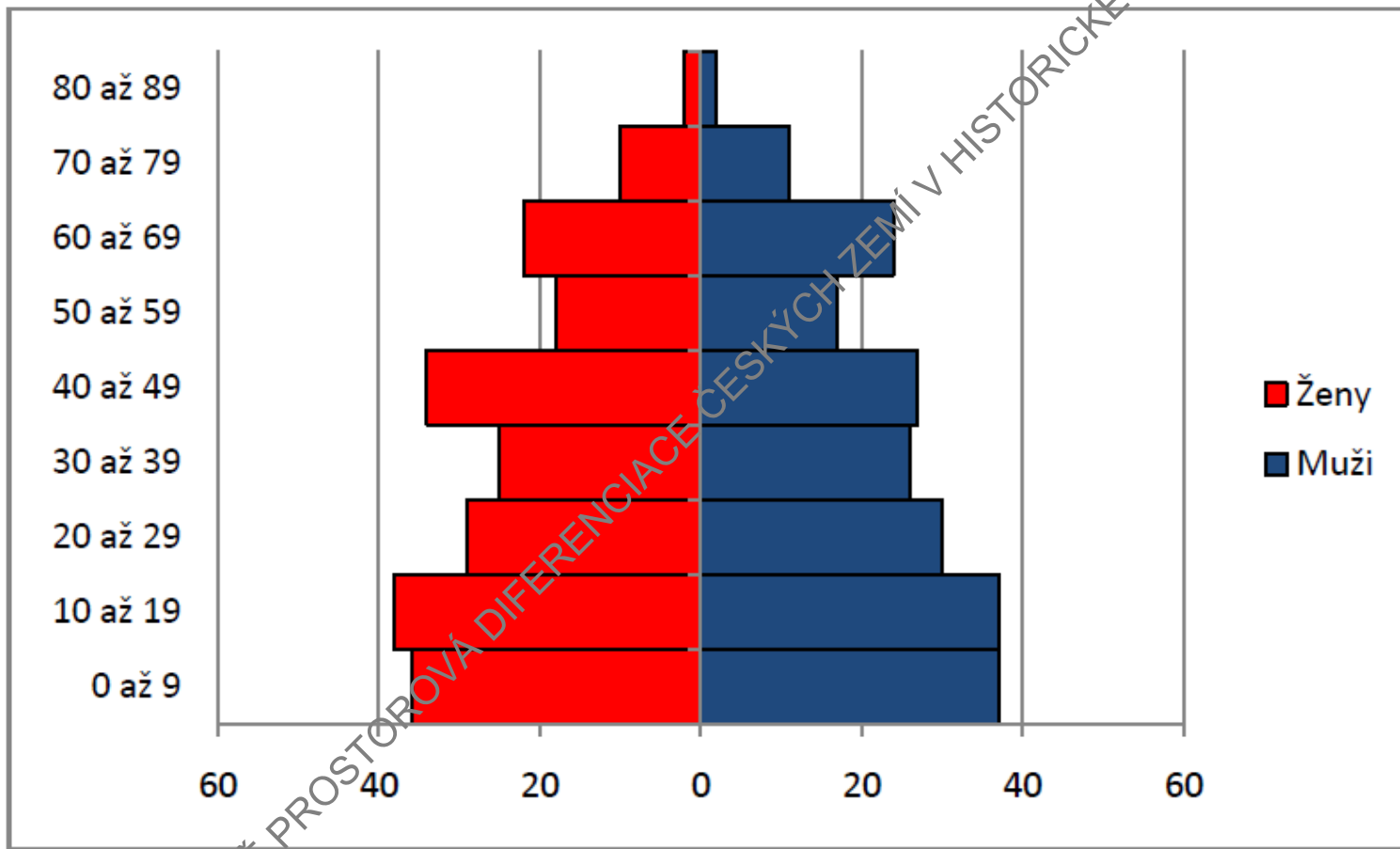
Sčítání 1921

Dům čp.	Rok narození	pohlaví	Druh povolání 1	národnost	postavení v povolání	kde pracuje	Druh povolání 2	Osada	věk
1	1859	žena	vede domácnost	česká	kuchařka	Čkyně	vedení domácnosti	Čkyně	62
1	1858	muž	zemědělství	česká	kočí	Čkyně	zemědělství	Čkyně	63
1	1863	žena	vede domácnost	česká	vede domácnost		vede domácnost	Čkyně	58
1	1893	muž	vojenství	česká	kapitán ruských legií	Čkyně	strojnictví	Čkyně	28
1	1895	žena	vede domácnost	ruská	vede domácnost		učitelství	Čkyně	26
2	1893	muž	polní hospodářství	německá	úředník	Čkyně	polní hospodářství	Čkyně	28
2	1893	žena	vede domácnost	česká	vede domácnost			Čkyně	28

Přepis sčítacích listů do tabulky v Excelu

Zpracování dat - sčítání 1921

Graf č. 11: Věková pyramida obyvatelstva v roce 1921

Zdroj: vlastní zpracování dle dat Státního okresního archivu Plasy (1921)

Matriky

- Výpočet natality a mortality v minulosti podle historických dat

Rok, měsíc a den narození	Imeno křtícího	Imeno křtěnce	Katol.	Ne-katol.	Muzik.	Ženob.	Muzik.	Nemuzik.	Mrtve narozené	Místo	Bába
1888 21./22 ledna	Jr. Pfeifer farář	Marie Kochta	katolické			ženob.	manžel.			Horysedlo čis: 33 okres Polyn hejtm. Strakonice	Kateřina Černý ze Chýně čis: 72 skoumaná.
29./31 března	Jr. Pfeifer farář	Jan Bláhovec	katolické		muzik.		manžel.			Horysedlo čis: 20 okres Polyn hejtm. Strakonice	Kateřina Černý ze Chýně čis: 72 skoumaná.

*Prp: 19/1 1909
vystoupla z církve římsko-kat. a jest bez vyznam. 12/1922*

Kroniky

- Vysvětlení vývoje sídla
- Dokumentace událostí v sídle

Veduty

- Pohled na sídlo nebo krajinu v historickém období

DĚKUJI ZA POZORNOST

novotnam@kge.zcu.cz

SOCIÁLNĚ PROSTOROVÁ DIFFERENCIACE ČESKÝCH ZEMÍ V HISTORICKÉ PERSPEKTIVĚ

